

NOTA DE FUNDAMENTARE

la proiectul hotărârii de Guvern pentru aprobarea Regulamentului cu privire la schimbarea destinației terenurilor pentru exploatarea minieră

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Proiectul hotărârii de Guvern pentru aprobarea Regulamentului cu privire la schimbarea destinației terenurilor pentru exploatarea minieră este elaborat și promovat de Ministerul Mediului.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ
2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ
Proiectul Regulamentului privind schimbarea destinației terenurilor pentru exploatarea minieră a fost elaborat în temeiul prevederilor articolului 13 litera j) și articolului 42 din Codul Subsolului al Republicii Moldova nr. 246/2024. Aceste prevederi stabilesc cadrul normativ pentru condițiile privind schimbarea destinației terenurilor în scopul desfășurării activităților miniere. Prin implementarea acestui regulament, se urmărește stabilirea unor norme stricte pentru exploatarea substanțelor minerale utile, asigurând că aceste activități sunt desfășurate într-un mod care minimizează impactul asupra mediului și asupra comunităților locale. Regulamentul derivă dintr-o necesitate legislativă expresă și din obiectivele de politici publice în domeniul protecției mediului și utilizării responsabile a subsolului.
2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative
Situația actuală a exploatării terenurilor pentru activități miniere în Republica Moldova indică o nevoie urgentă de intervenție legislativă și de implementare a unor reglementări stricte care să reglementeze schimbarea destinației terenurilor în acest domeniu. Abuzurile comise de companii, ineficiențele în aplicarea legii, lipsa evaluărilor de impact și necesitatea cooperării între subiecți sunt doar câteva dintre provocările care solicită un răspuns decisiv din partea autorităților competente. Stabilirea unui cadru normativ clar și aplicarea riguroasă a acestuia sunt esențiale pentru a proteja mediul, resursele naturale și drepturile autorităților locale, facilitând astfel o dezvoltare durabilă a economiei naționale. Republica Moldova se confruntă cu o serie de provocări majore în gestionarea resurselor naturale, în special în ceea ce privește exploatarea resurselor minerale. Situația actuală este marcată de o exploatare intensivă și adesea nereglementată a acestor resurse, ceea ce generează probleme de mediu, sociale și economice semnificative. Prin urmare, este imperativ un dialog deschis și o intervenție sistematică a autorităților publice centrale și locale pentru remedierea situației. În contextul dezvoltării economice și al nevoii de resurse, companiile miniere au început să-și extindă rapid activitățile, adesea fără respectarea normelor legale stabilite. Una dintre problemele fundamentale este schimbarea destinației terenurilor agricole sau silvice (plantații forestiere) în scopuri miniere, realizată fără achitarea către bugetul local sau de stat a prejudiciilor aferente schimbării destinației terenurilor. Această practică nu doar că contravine legislației în vigoare, dar afectează grav producția agricolă și biodiversitatea locală. În unele cazuri, companiile nici măcar nu recunosc că depășesc perimetrul minier, astfel că suprafețe considerabile de teren — fie agricol, fie silvic sau cu altă destinație — sunt scoase din circuit sau supuse unor metode necorespunzătoare cadrului normativ, ceea

ce subminează integritatea procesului decizional.

Abuzurile din partea operatorilor economici sunt frecvente, incluzând utilizarea ilegală a diferitelor categorii de terenuri (în special a celor agricole), deteriorarea mediului și neachitarea către bugetele locale sau de stat a prejudiciilor aferente schimbării destinației terenurilor. De exemplu, anumite companii își desfășoară activitatea fără a avea decizii legale privind schimbarea destinației categoriilor de terenuri utilizate, profitând de lipsa unui mecanism eficient de monitorizare. De asemenea, în urma exploatării necontrolate, terenurile afectate ajung să fie deșertificate sau poluate, afectând nu doar mediul, ci și sănătatea locuitorilor din zonele învecinate.

Autoritățile competente nu dispun de suficiente resurse financiare sau umane pentru a efectua controale regulate. Această slăbiciune a cadrului de reglementare permite companiilor să ignore normele în vigoare, în special în zonele izolate sau rurale, unde supravegherea este limitată. Există o nevoie acută de întărire a capacităților instituțiilor responsabile de reglementare, pentru a monitoriza activitățile de minerit și a impune sancțiuni în caz de nerespectare a legilor.

Cadrul normativ existent este adesea fragmentat și insuficient pentru a aborda provocările actuale. De exemplu, Hotărârea Guvernului nr. 553/2024 reglementează doar schimbarea destinației terenurilor agricole de calitate superioară. Inexistența unei legislații coerente care să integreze normele de mediu cu cele din domeniul mineritului face ca aplicarea legii să fie inconsistentă și confuză. De asemenea, lipsesc reglementări clare privind responsabilitatea companiilor pentru daunele provocate mediului. O reformare și o armonizare a cadrului normativ sunt esențiale pentru a asigura un echilibru între dezvoltarea economică și protecția mediului.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Regulamentul cu privire la schimbarea destinației terenurilor pentru exploatarea minieră reglementează, într-un mod detaliat, schimbarea categoriei și modului de folosință fie agricolă sau alta în cea pentru exploatarea substanțelor minerale utile. Scopul principal al acestui regulament este de a oferi un cadru juridic clar care să garanteze că schimbarea destinației terenurilor pentru exploatarea minieră se face într-un mod care respectă nu doar necesitățile economice și industriale, dar și normele de protecție a mediului, respectând în mod strict reglementările referitoare la protecția solului, ecosistemului și sănătatea publică.

Regulamentul stabilește că schimbarea destinației terenurilor urmează a fi efectuată conform Codului Funciar nr.22/2024 și, în special conform Codului Subsolului nr. 246/2024. În ceea ce privește procedura administrativă, aceasta este reglementată în funcție de tipul de proprietate al terenului. Dacă terenul este de proprietate publică a statului, Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare este responsabilă de examinarea și înaintarea către autoritatea de elaborare a politicilor pentru promovarea proiectului de act normativ în temeiul dosarului necesar schimbării destinației, care trebuie să conțină un set complet de documente. Acestea includ actele de proprietate, planuri topografice la o scară detaliată, studii pedologice (pentru evaluarea caracteristicilor solului), etc. Pentru terenurile aflate în proprietatea unităților administrativ-teritoriale, procedura se desfășoară prin intermediul autorităților publice locale, care urmează a promova dosarul, către autoritatea deliberativă a administrației publice locale pentru adoptarea unei decizii de schimbare a destinației. De asemenea, în cazul terenurilor deținute de persoane fizice sau juridice, acestea vor trebui să prezinte autorităților locale respective documentele menționate, iar procesul va fi similar celui descris mai sus.

În ceea ce privește schimbarea propriu-zisă a destinației terenurilor, aceasta

presupune mai multe etape administrative, iar procesul urmează a fi complet transparent și să respecte toate normele cadrului normativ de mediu. În cazul terenurilor agricole, de exemplu, proprietarii terenurilor trebuie să depună o serie de documente, printre care actele ce confirmă dreptul de proprietate, un plan topografic detaliat al terenului, un studiu pedologic efectuat de o instituție abilitată, un acord de mediu emis de autoritatea competentă și o analiză cost-beneficiu aprobată. Această procedură asigură că schimbarea destinației terenurilor agricole pentru minerit este bine fundamentată și că nu există riscuri majore pentru mediu sau comunitățile din regiune.

Este important de menționat că, în cazul terenurilor agricole cu plantații perene (de exemplu, livezi sau viță-de-vie), schimbarea destinației presupune și o procedură suplimentară de desființare a plantelor existente. Proprietarii trebuie să prezinte un act de casare a plantațiilor, iar procesul trebuie să fie validat de autoritățile competente, care vor evalua compensarea pierderile cauzate de schimbarea destinației terenului.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

În procesul de elaborare a Regulamentului cu privire la schimbarea destinației terenurilor pentru exploatarea minieră, opțiunile alternative la abordarea propusă au fost luate în considerare, deoarece au fost identificate riscuri și limitări semnificative care ar putea afecta eficiența și transparența procesului. Aceste opțiuni alternative includ soluții precum implementarea cadrului normativ existent, pentru a crea un cadru instituțional clar, mai flexibil, care ar contracara la incertitudini și contradicții în aplicarea regulilor.

Această opțiune presupune ajustarea anumitor aspecte ale legislației actuale și anume pentru exploatarea minieră. Cadrul normativ existent este adesea fragmentat și insuficient pentru a aborda provocările curente. Ca exemplu existentă hotărârii de Guvern nr. 553/2024 care reglementează doar schimbarea destinației terenurilor agricole de calitate superioară nu acoperă integral nici procedura de schimbare a tuturor categoriilor de destinație a terenurilor, nici procedura de schimbare a destinației agricole și silvice de până la 60 grade (adică non calitate superioară). Inexistența unei legislații coerente care să integreze normele de mediu cu cele de minerit face ca aplicarea legii să fie inconsistentă și confuză.

O altă opțiune este - Opțiunea „a nu face nimic”, presupune să se lase lucrurile neschimbate, astfel, lipsa de implicare a statului va determina agravarea situației în procesul de schimbare a destinației terenurilor pentru exploatarea minieră, unde avem constatate prejudicii la schimbarea categoriei de destinație în diferite cazuri la Telenești - de 3.3 mln. lei, Anenii-Noi - 1.2 mln. lei, Dubăsari - 8,8 mln. lei, Soroca - 2,2 mln. lei, etc.

Totodată, este de menționat că, în adresa Ministerului Mediului în perioada anilor 2020-2024 au fost depuse mai multe adresări privind ajustarea cadrului normativ la schimbarea destinației terenurilor pentru exploatarea minieră.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Unul dintre principalele efecte ale regulamentului asupra domeniului public este schimbarea destinației terenurilor de stat pentru activități miniere. Aceste terenuri pot fi transformate din terenuri agricole sau din alte categorii, conform procedurii reglementate de regulament. Terenurile publice, fiind administrate de stat, vor fi supuse unei proceduri mai stricte de aprobare și monitorizare, asigurându-se astfel că orice modificare a utilizării terenului este justificată din punct de vedere economic și de mediu. Astfel, Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare va coordona acest proces, iar autoritățile competente,

cum ar fi Agenția de Mediu, vor analiza impactul asupra mediului și vor asigura că toate reglementările legale sunt respectate.

Statul are o responsabilitate semnificativă în ceea ce privește protecția mediului în cadrul schimbării destinației terenurilor publice pentru minerit. Statutul lor public implică o responsabilitate mai mare în ceea ce privește monitorizarea și controlul activităților miniere, deși aceste terenuri pot fi utilizate pentru exploatarea resurselor minerale,

Un alt aspect important este cazul în care terenurile agricole de calitate superioară sunt transformate în terenuri miniere, autoritățile locale trebuie să primească sumele corespunzătoare pentru a compensa pierderile economice cauzate de excluderea acestora din circuitul agricol.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Impactul financiar se va concentra pe eficientizarea utilizării resurselor existente, fără a genera costuri suplimentare pentru bugetul național.

- Bugetul public național: Nu vor fi necesare alocarea de fonduri suplimentare; se vor alocă sume deja existente în Bugetul de stat pentru a sprijini funcționalitatea procedurii de schimbare a destinației terenurilor.

- Costuri de implementare: Nu vor fi necesare alocarea de fonduri suplimentare.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Proprietarii de terenuri private care doresc să își schimbe destinația terenurilor pentru exploatarea minieră trebuie să urmeze procedura reglementată, prezentând autorităților locale un set de documente justificative. Acestea includ acte de proprietate, planuri topografice, studii pedologice, acte casare a plantațiilor multianuale, etc.. De asemenea, proprietarii de terenuri private trebuie să obțină autorizațiile necesare pentru schimbarea destinației terenului și să colaboreze cu autoritățile competente pentru a asigura că toate reglementările legale sunt respectate.

De asemenea, procesul de schimbare a destinației poate crește valoarea terenurilor private, în funcție de resursele minerale identificate, ceea ce poate aduce beneficii financiare proprietarilor.

4.4. Impactul social

Exploatarea minieră aduce un impact pozitiv asupra economiei locale, în special în zonele unde există resurse minerale valoroase. Crearea de locuri de muncă directe și indirecte în domeniul minier și în sectoarele conexe (transport, furnizare de servicii și bunuri) poate contribui la dezvoltarea economiei locale. Schimbarea destinației terenurilor pentru minerit aduce modificări semnificative în comunitățile locale, prin dezvoltarea economică locală prin creșterea veniturilor și îmbunătățirea infrastructurii.

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

Impactul asupra datelor cu caracter personal în contextul schimbării destinației terenurilor pentru exploatarea minieră poate fi considerat minim, însă anumite proceduri legate de procesul de schimbare a destinației pot implica colectarea și gestionarea de date sensibile. De exemplu, în cazul schimbării destinației terenurilor, vor fi necesare informații referitoare la persoanele sau entitățile care dețin terenuri, inclusiv datele de identificare ale proprietarilor și administratorilor acestora.

Este important ca toate aceste informații să fie tratate cu mare grijă, în conformitate cu reglementările naționale și internaționale privind protecția datelor cu caracter personal, cum ar fi Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR) al Uniunii Europene sau

legea nr.133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal în vigoare. Autoritățile competente vor implementa măsuri de securitate și confidențialitate, precum criptarea datelor și accesul restricționat la informațiile sensibile, pentru a preveni accesul neautorizat, utilizarea abuzivă sau divulgarea datelor.

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

În contextul schimbării destinației terenurilor pentru exploatarea minieră, proiectul de act normativ va asigura o conexiune echitabilă între toți subiecții de gen, garantând astfel accesul nediscriminatoriu la procesul dat.

În acest cadru, actul normativ vizează eliminarea oricăror bariere de acces bazate pe gen și promovează o abordare neutră, asigurându-se că toate persoanele și entitățile interesate, indiferent de gen, au aceleași drepturi și oportunități în procesul de schimbare a destinației terenurilor pentru exploatarea minieră. Acest principiu de echitate este esențial pentru a preveni discriminarea și a garanta că toate părțile interesate pot participa activ și pe picior de egalitate la activitățile economice legate acest proces.

Prin urmare, proiectul reglementează un cadru transparent și echitabil, asigurând că procesul este clar și aplicabil-uniform tuturor solicitanților, fără a influența negativ anumite grupuri pe baza caracteristicilor de gen. Astfel, se promovează accesul egal la procedura de schimbare a destinației terenurilor pentru exploatarea minieră, în conformitate cu principiile de nediscriminare și de protecție a drepturilor fundamentale.

4.5. Impactul asupra mediului

La elaborarea Regulamentului privind schimbarea destinației terenurilor pentru exploatarea minieră, nu au fost identificați factori de risc majori asupra mediului, întrucât documentul are un caracter normativ și procedural, fără efect direct și imediat asupra ecosistemelor. Totuși, regulamentul a fost conceput cu respectarea principiilor de protecție a mediului, integrând cerințe specifice privind evaluarea impactului de mediu, recultivarea terenurilor și utilizarea responsabilă a resurselor naturale, în scopul prevenirii posibilelor efecte negative în etapa de aplicare practică a acestuia.

4.6. Alte impacturi și informații relevante

Nu este aplicabil

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională

Nu este aplicabil

5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

Nu este aplicabil

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

În scopul respectării Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative și ale Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, anunțul privind inițierea elaborării proiectului actului normativ a fost plasat pe: particip.gov.md și pe pagina web oficială a Ministerului Mediului, secțiunea Transparența decizională, compartimentul Anunțuri/Proiecte supuse consultărilor publice prin linkul:

<https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-de-initiere-privind-elaborarea-proiectului-hotararii-guvernului-cu-privire-la-aprobarea-regulamentului-cu-privire-la-schimbarea-destinatiei-terenurilor-pentru-exploatarea-miniera/14094>

În conformitate cu prevederile Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, în cadrul procesului de consultare/avizare, se vor viza de următoarele instituții:

Avizare:

- Cancelaria de Stat
- Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării
- Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale
- Ministerul Finanțelor
- Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare

După definitivarea proiectului în urma procesului de avizare, proiectul de act normativ va fi remis spre expertizare juridică și anticorupție, după cum urmează:

Informația privind rezultatele avizării, se vor include în sinteză.

7. Concluziile expertizelor

Proiectul de hotărâre va fi supus expertizei juridice și respectiv expertizei anticorupție în conformitate cu cerințele Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative. Rezultatele expertizelor menționate supra, vor fi reflectate la etapa recepționării acestora.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Aprobarea proiectului de act normative nu atrage după sine necesitatea modificării sau abrogării altor acte normative.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Urmare a aprobării proiectului de act normativ, vor fi necesare următoarele măsuri pentru implementarea prevederilor Regulamentului cu privire la schimbarea destinației terenurilor pentru exploatarea minieră:

1. Verificarea schimbării destinației terenurilor:
 - Autoritățile competente, cum ar fi Inspectoratul pentru Protecția Mediului, vor efectua verificarea procesului de schimbare a destinației terenurilor.
2. Transparența și informarea publicului:
 - În vederea implementării corecte a reglementărilor, autoritățile vor organiza campanii de informare pentru a asigura o transparență în procesul de schimbare a destinației terenurilor și în procesul de luare a deciziilor administrative.

Secretar de Stat

Grigore STRATULAT